

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук
Манжули Андрія Анатолійовича на дисертаційне дослідження Слабко
Катерина Василівна на тему «Адміністративно-правові засади
регулювання рекрутингових послуг в Україні», поданого до захисту у
спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного
права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Ступінь актуальності обраної теми. Крізь призму аналізу законодавчої та наукової доктрин, авторкою системно та послідовно розкрито зміст та сутність сучасного розуміння рекрутингу як багатогранної діяльності, яка поєднує комерційні, соціальні, організаційні та інші аспекти, що мають значний вплив на функціонування ринку праці. Рекрутинг у такому дискурсі виступає як комплексна діяльність, що регулюється адміністративно-правовими нормами з метою забезпечення прозорості, ефективності та законності процесів пошуку, відбору та працевлаштування кадрів, враховуючи суспільний інтерес та потреби держави.

Авторкою було поставлено наукове завдання - схарактеризувати загальні та конкретні адміністративно-правові засади функціонування ринку рекрутингових послуг в Україні, виявити законодавчі прогалини щодо здійснення державного регулювання суспільних відносин у його межах та визначити шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму врегулювання діяльності суб'єктів рекрутингової індустрії України. Таким чином, проблематика адміністративно-правових засад регулювання рекрутингових послуг є актуальною в українському правовому просторі.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Вивчення дисертації та наукових публікацій авторки засвідчують логічність структури дослідження, що надало можливість дисертантці визначити мету, об'єкт, предмет і завдання роботи та всебічно й повно проаналізувати задекларовану тему.

У роботі використано сукупність загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання, які дали змогу висвітлити й вирішити низку теоретичних та практичних питань теми дослідження.

Дисертантка проаналізувала значну кількість джерел (240 найменувань), ґрунтовно вивчила роботи інших науковців, що надало можливість вирішити наукову задачу, сформулювати пропозиції та рекомендації з удосконалення адміністративно-правових засад регулювання рекрутингових послуг в Україні.

Результати наукового дослідження викладено у дев'яти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у наукових фахових виданнях, визначених МОН України як фахові з юридичних наук та чотирьох тезах доповідей, які оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертація Слабко Катерина Василівна на тему «Адміністративно-правові засади регулювання рекрутингових послуг в Україні» виконана на високому науковому рівні.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація К. Слабко є одним одним із перших комплексних досліджень у межах науки адміністративного права, яке крізь призму аналізу законодавчої та наукової доктрин системно та послідовно розкриває зміст та сутність сучасного розуміння рекрутингу у дискурсі діяльності, що має комерційну, соціальну, організаційну чи іншу спрямованість з точки зору об'єкта адміністративно-правового регулювання.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано ряд концептуальних теоретичних та практичних положень, наукових висновків, узагальнень та пропозицій, що відповідають змістовним ознакам наукової новизни. Зокрема, уперше: обґрунтовано необхідність диференціації діяльності суб'єктів, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні з діяльністю суб'єктів надання рекрутингових послуг у вияві визначення їх самостійними соціально-економічними та правовими явищами, які існують у

межах сфери зайнятості населення, різняться за суттю, обсягом та умовами надання відповідних послуг; визначено правові засади адміністративно-правового регулювання рекрутингової діяльності в Україні з урахуванням міжнародних стандартів функціональності рекрутингової бізнес-індустрії з авторським виокремленням напрямків розвитку вітчизняного законодавства щодо створення умов інноваційного та технологічно-орієнтованого ринку рекрутингових послуг в Україні; удосконалення адміністративно-правових засад регулювання рекрутингових послуг в Україні представлено у вигляді трьох самостійних векторів оптимізації: а) законодавчий – створення правової бази, яка забезпечує захист прав учасників ринку та нормативний розвиток основ його функціональності у спосіб прийняття галузевого закону (наприклад, «Про державне регулювання у сфері рекрутингових послуг») та внесення змін і доповнень до нині чинних законодавчих актів (наприклад, до Закону України «Про зайнятість населення»); б) виконавчий – сприяння розвитку рекрутингової індустрії шляхом створення державою сприятливих умов для розвитку бізнесу, оптимізації освітніх програм, впровадження заходів підтримки професійних ініціатив тощо через створення координаційного органу; в) самоорганізаційний – встановлення внутрішніх стандартів, правил та механізмів забезпечення ефективного моніторингу, контролю та підтримки функціонування ринку, а також здійснення заходів для запобігання недобросовісним практикам рекрутингу, через створення Всеукраїнської спілки суб'єктів рекрутингової діяльності.

Також авторкою виявлено, що політика справедливого рекрутингу охоплює низку ключових міжнародних документів, у тому числі юридичні договори та нормативні документи. Зокрема основні юридично обов'язкові договори, визначають обов'язки держав щодо забезпечення справедливого рекрутингу та використовують зв'язок між темою працевлаштування та такими сферами міжнародного права як примусова праця, права працюючих-мігрантів, політика зайнятості. Наприклад, міжнародні трудові стандарти щодо міграції підкреслюють роль держав у забезпеченні доступу мігрантів до

точної інформації щодо умов працевлаштування, у запобіганні неправдивій пропаганді та у боротьбі з міграцією в умовах жорстокого поводження та експлуатації. Означені стандарти також підкреслюють роль держав та їх урядів у регулюванні діяльності приватних агентств зайнятості. Водночас галузеві документи та акти добровільних об'єднань представників цієї індустрії хоч і не підтримані мірами примусу для обов'язкового виконання (застосування), однак відіграють ключову роль у становленні та розвитку політики справедливого рекрутингу на національному рівні, адже консолідує вказівки, взяті з міжнародних трудових норм і нормативних документів, розширюючи їхню функціональну природу.

Крім зазначеного, у роботі містяться інші положення, висновки та рекомендації, які в сукупності забезпечують цілісність наукової новизни проведеного дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи К. Слабко не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена емпіричними даними, які охоплюють результати особистих спостережень з використанням власного досвіду роботи авторки.

Отже, результати дисертаційного дослідження К. Слабко, які винесено на захист, є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності. Наукові результати й положення, що винесені на захист, отримано завдяки використанню різноманітних методів, таких як діалектичний та ідеалістичний, аналіз та синтез, системний підхід, системний аналіз, системно-структурний, формально-догматичний та тлумачення юридичних норм, класифікації та групування, логіко-семантичний, морфологічного аналізу, формально-юридичний, а також формально-логічний.

Постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є чіткими, зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

Отже, поставлені наукові завдання виконано на високому методологічному рівні, а дисертант опанував необхідні компетенції для рівня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у: науково-дослідній сфері – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права і процесу (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); законотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства в частині оптимізації адміністративно-правових засад регулювання рекрутингових послуг в Україні; освітньому процесі – при розробці лекційних курсів з дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація Катерини Слабко викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертація містить анотацію, список публікацій, зміст, вступ, три

розділи, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 239 сторінок.

За результатами здійсненого дослідження дисертантка сформулювала пропозиції та рекомендації з удосконалення адміністративно-правових засад регулювання рекрутингових послуг в Україні.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано **висновки**, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та високий рівень достовірності.

Список використаних джерел. Робота містить список використаних джерел з 240 найменувань на 27 сторінках, додатки розміщені на 9 сторінках. Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація К. Слабко відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої виконують актуальне наукове завдання.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Слабко Катерина Василівна на тему «Адміністративно-правові засади регулювання рекрутингових послуг в Україні» може бути рекомендовано для використання в освітньому процесі закладів вищої освіти юридичного профілю, у науково-дослідних розробках наукових установ, під час підготовки наукових публікацій та монографій, планування досліджень за цим напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу, необхідно спрямувати увагу на деякі дискусійні питання, які потребують, на нашу думку, додаткової аргументації або пояснень під час захисту:

1. Виходячи з аналізу підрозділу 1.2. «Джерела об'єктивізації міжнародних стандартів регулювання рекрутингової діяльності», слід виділити відсутність чіткого відображення того, як ці стандарти впливають на конкретні аспекти адміністративно-правового регулювання в Україні. Здобувачці варто було б розглянути формування окремого підрозділу, який

більш конкретно висвітлював би адаптацію міжнародних стандартів до українського контексту.

2. У підрозділі 2.2. авторкою визначено, що правовий статус суб'єктів господарювання у сфері надання рекрутингових послуг в Україні може бути визначеним через двосторонню характеристику – фактичну (нормативну) та функціональну (наукову). Не досить зрозумілим є тлумачення, чому функціональна характеристика є науковою, а не, наприклад, практичною або реалізаційною.

3. Недосконало розкрито розділ 2 дисертації, адже, особливості механізму адміністративно-правового регулювання у сфері надання рекрутингових послуг в Україні висвітлено не через усі інструменти адміністративного механізму (наприклад, форми, методи, планування тощо).

4. Досить недосконалим вбачається авторський термін «політика справедливого рекрутингу», адже, не зрозуміло, яким значенням та змістом наповнює авторка це поняття.

Слід відмітити, що вказані зауваження і побажання є рекомендаційними і в цілому не позначаються на позитивній оцінці дисертації, оскільки спрямовані на поглиблення наукової дискусії під час прилюдного захисту.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій авторки фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація К. Слабко є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертація Слабко Катерина Василівна на тему «Адміністративно-правові засади регулювання рекрутингових послуг в Україні», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що вирізняються новизною у визначенні найбільш перспективних напрямів удосконалення адміністративно-правового забезпечення проходження військової служби жінками в Україні, за своїм змістом відповідає

спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Слабко Катерина Василівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор**

Андрій МАНЖУЛА

Підпис Андрія МАНЖУЛИ засвідчую:
**Проректор з наукової роботи
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
доктор психологічних наук, професор**

Лілія КЛОЧЕК